

Rozdíly v hodnocení vietnamské menšiny podle pohlaví: analýza dimenzí kompetence a vřelosti¹

Úvod

Postoje k sociálním skupinám jsou významnou součástí sociálního poznávání a často se opírají o stereotypy, které pomáhají lidem zjednodušovat komplexní sociální realitu. Jedním z přístupů ke studiu stereotypů je Stereotype Content Model (Fiske et al., 2002), který předpokládá, že stereotypy lze systematicky popsat pomocí dvou základních dimenzí: vřelosti a kompetence. Dimenze vřelosti odráží vnímané úmysly skupiny (např. zda je přátelská či nepřátelská), zatímco dimenze kompetence souvisí s vnímanou schopností skupiny tyto úmysly realizovat.

Tyto dimenze nejsou náhodné, ale vycházejí ze sociálních struktur – vnímaný status skupiny souvisí s její připisovanou kompetencí, zatímco vnímaná konkurence ovlivňuje hodnocení vřelosti (Fiske et al., 2002). Na základě jejich kombinace lze stereotypy rozdělit do čtyř základních typů (např. obdiv, závist, lítost a pohrdání), které jsou spojeny s odlišnými emocemi a vzorci chování vůči daným skupinám (Cuddy et al., 2009).

V českém kontextu bylo opakovaně zjištěno, že různé menšinové skupiny jsou v těchto dimenzích hodnoceny odlišně. Například vietnamská menšina v ČR bývá vnímána jako relativně kompetentní a spíše vřelá ve srovnání s jinými menšinami (Žingora & Graf, 2014). Cílem této práce je ověřit, zda se hodnocení vietnamské menšiny liší mezi muži a ženami v dimenzích kompetence a vřelosti.

Metoda

Výzkumný soubor tvořilo 83 respondentů. Hodnocení vietnamské menšiny bylo zjišťováno pomocí sedmi adjektiv, která vycházejí z dimenzí modelu SCM (Fiske et al., 2002). Dimenze kompetence byla reprezentována položkami „kompetence“, „schopnost“, „šikovnost“ a „sebevědomí“, zatímco dimenze vřelosti zahrnovala položky jako „přátelskost“, „dobrosrdečnost“ a „upřímnost“.

Data byla analyzována pomocí jednofaktorové analýzy rozptylu (ANOVA) v programu Statistica. Dimenze kompetence a vřelosti byly vytvořeny jako průměr příslušných položek vycházejících z modelu SCM. Závislými proměnnými byly tyto dvě dimenze, nezávislou proměnnou bylo pohlaví respondentů.

Výsledky

Pro ověření rozdílů mezi muži a ženami v hodnocení vietnamské menšiny byla provedena jednofaktorová analýza rozptylu (ANOVA) zvláště pro dimenze kompetence a vřelosti. Hodnota 1 odpovídá ženám a hodnota 2 mužům.

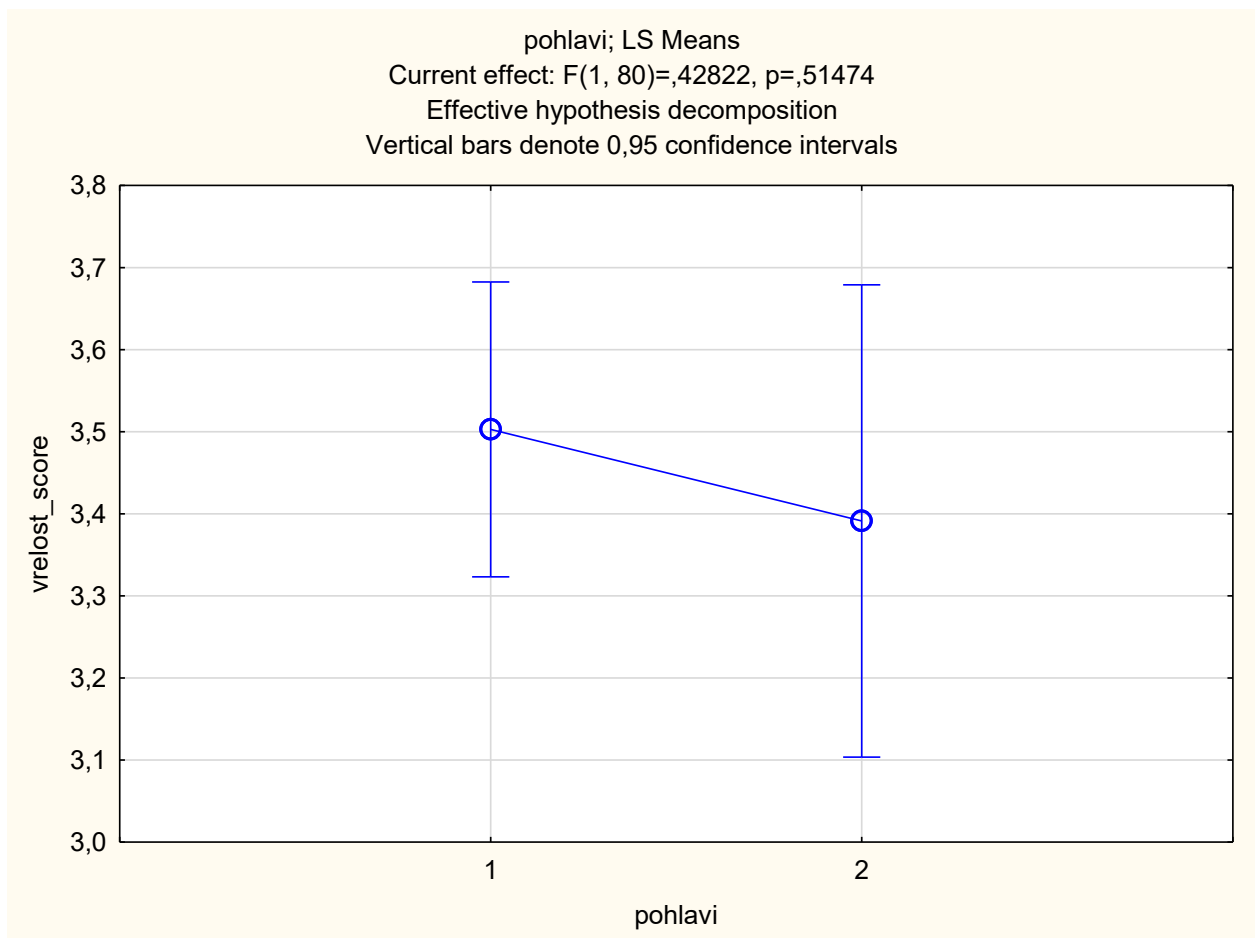
¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=875>.

V dimenzi kompetence nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi pohlavími ($F(1, 81) = 0,43$, $p = 0,515$). To naznačuje, že muži a ženy hodnotí kompetenci vietnamské menšiny obdobně.

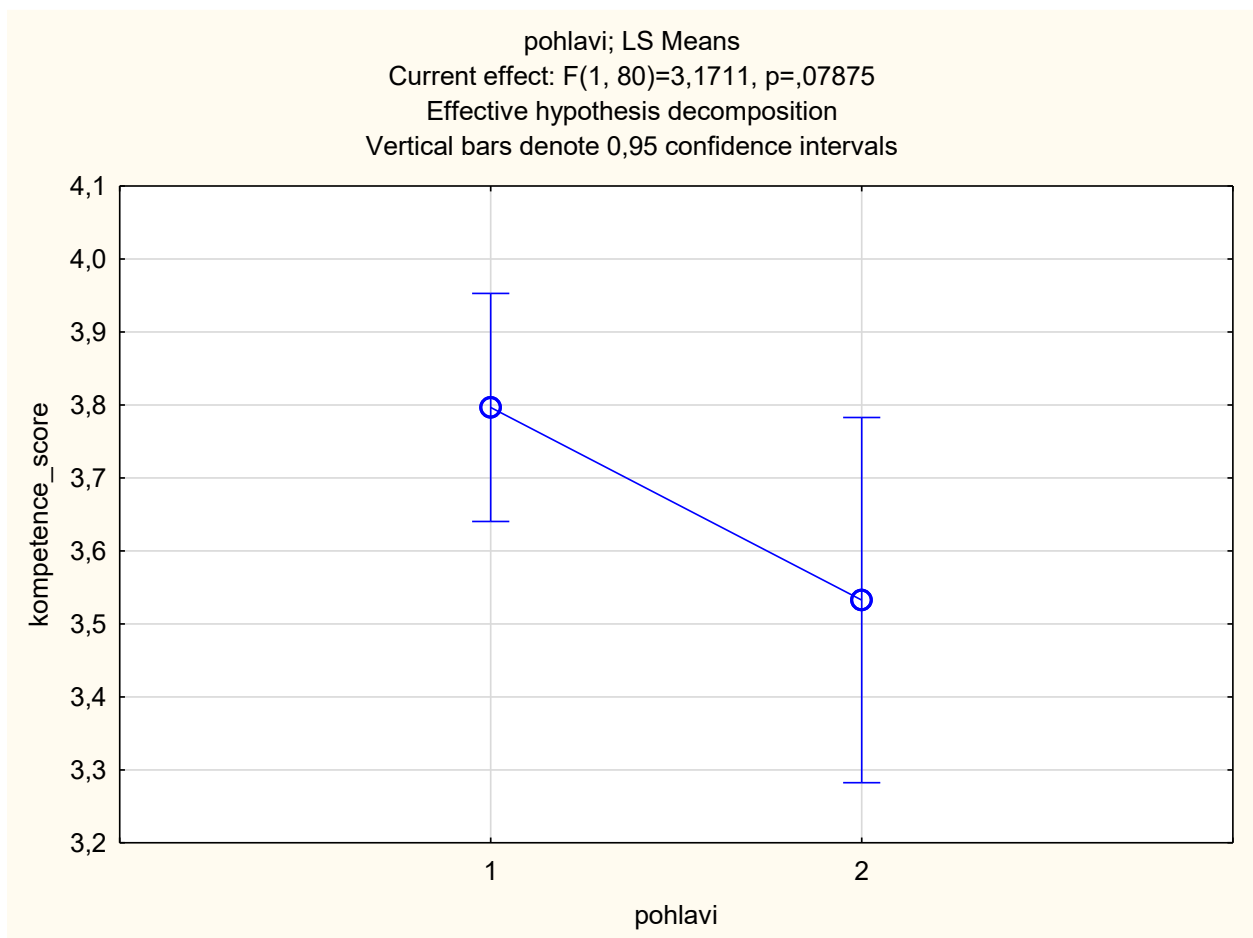
V dimenzi vřelosti rovněž nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl ($F(1, 81) = 3,17$, $p = 0,079$). Hodnota p se však blížila hranici statistické významnosti, což může naznačovat určitý trend k rozdílům mezi skupinami.

Celkově tedy výsledky neprokazují významný vliv pohlaví na hodnocení vietnamské menšiny ani v dimenzi kompetence, ani v dimenzi vřelosti.

Graf 1: Průměrné hodnoty vřelosti podle pohlaví včetně 95% intervalů spolehlivosti.

Graf 2: Průměrné hodnoty kompetence podle pohlaví včetně 95% intervalů spolehlivosti.

Diskuze

Cílem této práce bylo ověřit, zda se hodnocení vietnamské menšiny liší mezi muži a ženami v dimenzích kompetence a vřelosti. Výsledky neprokázaly statisticky významné rozdíly ani v jedné z těchto dimenzí. Tyto výsledky naznačují, že stereotypy týkající se vietnamské menšiny jsou mezi muži a ženami relativně podobné a sdílené. Jinými slovy, pohlaví respondentů nehraje zásadní roli v tom, jak jsou tyto dimenze vnímány.

V případě dimenze vřelosti byl pozorován trend k rozdílu mezi skupinami, který se však nepodařilo statisticky potvrdit. Tento výsledek může naznačovat, že při větším vzorku by se rozdíly mohly projevit výrazněji.

Výsledky jsou v souladu s teoretickým rámcem Stereotype Content Modelu, který předpokládá, že dimenze kompetence a vřelosti představují obecné a sdílené způsoby hodnocení sociálních skupin.

Omezením této studie je relativně malý rozsah výběrového souboru, který může snižovat schopnost odhalit jemnější rozdíly mezi skupinami. Další výzkum by se mohl zaměřit na jiné faktory, které mohou hodnocení ovlivňovat, například osobní zkušenost s menšinou nebo míru kontaktu.

Zdroje

- Cuddy, A. J. C., Fiske, S. T., Kwan, V. S. Y., Glick, P., Demoulin, S., Leyens, J.-P., Bond, M. H., Croizet, J.-C., Ellemers, N., Sleebos, E., Htun, T. T., Kim, H.-J., Maio, G., Perry, J., Petkova, K., Todorov, V., Rodríguez-Bailón, R., Morales, E., Moya, M., Palacios, M., Smith, V., Perez, R., Vala, J., & Ziegler, R. (2009). Stereotype content model across cultures: Towards universal similarities and some differences. *British Journal of Social Psychology, 48*(1), 1–33. <https://doi.org/10.1348/014466608X314935>
- Fiske, S. T., Cuddy, A. J. C., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology, 82*(6), 878–902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.878>
- Žingora, T., & Graf, S. (2014). Rómovia a Vietnamci z českej perspektívy: Rola hrozby vo vzťahu medziskupinového kontaktu a postojov / Roma and Vietnamese from Czech perspective: The role of threat in the relationship of intergroup contact and attitudes. In *Sociálne procesy a osobnosť 2014: Človek a spoločnosť: Zborník príspevkov zo 17. ročníka medzinárodnej konferencie* (pp. 472–480). Katedra psychologie, Fakulta sociálnych štúdií, Masarykova univerzita; Psychologický ústav Akademie věd České republiky.